

3. Кравчук О., Михайленко Д. Воєнний стан як обставина, яка впливає на кваліфікацію злочину та призначення покарання. PRAVO.UA. URL: <https://pravo.ua/voenni-yi-stan-iyak-obstavyna-iyak-vplyvaie-na-kvalifikatsiiu-zlochynu-ta-pryznachennia-pokarannia/> (дата звернення: 28.04.2023).

4. Мовчан Р.О. Аналіз законодавчого рішення про посилення кримінальної відповідальності за мародерство. *Аналітично-порівняльне правознавство. Електронне наукове видання*. 2022. № 1. С. 281–285. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.52>

5. Вознюк А. А. Воєнний та надзвичайний стан як обставини, що впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення або призначення покарання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 308–317. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/69> (дата звернення: 28.04.2023).

6. Вирок по справі № 709/372/23 від 25 квітня 2023 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110442315> (дата звернення: 04.05.2023).

7. Вирок по справі № 365/94/23 від 07 квітня 2023 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110085744> (дата звернення: 04.05.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-26>

ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Швець Роман Юрійович

*аспірант кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Інституту економіки та права Класичного приватного університету
(м. Запоріжжя)*

Через напад росії на нашу державу, в Україні було введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року. Однак збройна агресія російської федерації відносно України, фактично, не припинялася з 2014 р. Щоденно нашим військовим доводилося протистояти терористичній діяльності країни-агресора, стримуючи її протиправні, злочинні дії.

Свого часу дехто з представників влади в Україні додержувалися думки про те, що не обов'язково вводити воєнний стан в державі для того щоб побороти тероризм, оскільки введення воєнного стану нічого

не дасть для військових, а лише додасть адміністративного навантаження. Зокрема радник Президента України Ю. Луценко наголошував: «Відсутність чи наявність воєнного стану абсолютно не заважає військовим робити те, що вони роблять. У нас війна з тероризмом. В тероризмі є три складові – диверсанти з РФ, добровольці козаки з різних регіонів Росії, фактично найманці, і місцева гопота з Донбасу. Всі ці три категорії ми можемо перемогти в ході антитерористичної операції, а оголошувати війну проти другої військової потуги світу я вважаю недалекоглядним для України» [1]. На даний час ми бачимо, що подібні терористичні дії переросли у повномасштабний збройний конфлікт. Хоча такий спосіб ведення війни для Росії є природним. Раніше подібний «сценарій» РФ було використано у процесі збройних конфліктів у Молдові, Грузії, Чечні, Сирії тощо. Він полягає у здійсненні підлих, цинічних дій, які посягають на мир і безпеку людства та міжнародний правопорядок. Але, в першу чергу, злочинна агресія спрямовується саме проти цивільних осіб, проти мирного населення і посягає на громадську безпеку, що ми і бачимо наразі у нашій державі. Але, у зв'язку з війною, небезпека терористичних загроз зростає в усьому світі, а не лише в Україні. Тому одним із першочергових завдань є знайти ефективні засоби протидії тероризму, зокрема і кримінально-правовими методами.

Поняття «тероризм» складне, неоднозначне та багатогранне. Воно використовується в широкому та в вузькому розумінні. Законом України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. № 638-IV тероризм визначається як «суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, торгтур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей» [2], а терористичний акт – як «злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 КК України» [2]. Тобто терористична діяльність охоплює собою значну кількість можливих злочинних дій. Але, при цьому, таке визначення не передбачає включення у розуміння поняття «тероризм» вчинення злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю і передбачених Кримінальним кодексом України (далі – КК України), таких як:

- втягнення у вчинення терористичного акту (ст. 258-1 КК України);
- публічні заклики до вчинення терористичного акту (ст. 258-2 КК України);
- створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258-3 КК України);

– сприяння вчиненню терористичного акту, проходження навчання тероризму (ст. 258-4 КК України);

– фінансування тероризму (ст. 258-5 КК України) [3].

Практично вказані злочинні діяння можна розцінювати як співучасть у вчиненні терористичного акту, виділені законодавцем у окремі статті Особливої частини КК України.

Згідно з диспозицією ст. 258 КК України терористичним актом є застосування винним (винними) «зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, міжнародними організаціями, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою» [3].

Даний склад злочину поміщено у Розділ IX КК України «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки». Тобто об'єктом суспільно небезпечного посягання є, перш за все, громадська безпека, а також, враховуючи ознаки об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, це може бути життя та здоров'я людини, відносини власності, психічна та фізична недоторканність особи, психічний стан людини тощо.

З об'єктивної сторони вчинення терористичного акту виражається у вчиненні наступних дій:

– застосування зброї;

– вчинення вибуху;

– вчинення підпалу;

– вчинення інших дій, які (також як і застосування зброї, вчинення вибуху або підпалу) створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків;

– погроза вчинення зазначених дій.

Отже дане кримінальне правопорушення може бути як з матеріальним складом (тобто призвести до настання шкідливих наслідків) так і з формальним складом (тобто вважатися закінченим з моменту вчинення суспільно небезпечних дій, зазначених у ст. 258 КК України).

Найзначнішою ознакою складу кримінального правопорушення «терористичний акт» є, на наш погляд, спеціальна мета його вчинення:

- порушення громадської безпеки;
- залякування населення;
- провокація воєнного конфлікту;
- провокація міжнародного ускладнення;
- вплив на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, міжнародними організаціями;
- привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста).

На даний час подібні злочинні дії, які корелюються з зазначеною метою, масово вчинюються військовими рф щодо громадян України. Численні вбивства, тортури, ракетні удари по цивільним об'єктам та погрози вчинення таких дій спрямовані на залякування населення та на спробу вплинути на прийняття рішень органами державної влади (чи органами місцевого самоврядування), службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, міжнародними організаціями тощо [4].

З 2014 р. перед законодавством України, у зв'язку з подіями, які розгорталися на сході, стояли запитання щодо правильності застосування таких понять як: «тероризм» чи «збройний конфлікт»; «заручники» чи «військовополонені»; «колаборанти» та «зрадники» чи «жертви збройного конфлікту»; «амністувати» чи «притягати до відповідальності»; «терористи», «окупанти» або «воєнні злочинці» [5]. Після введення воєнного стану багато з цих питань відпало. Але терористичні злочини також присутні у діях рф. **Наразі Європарламент визнав росію державою-спонсором тероризму, тобто країною, яка підтримує акти міжнародного тероризму.** Тобто на даний час з боку представників влади держави-агресора вчинюються не тільки злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, зокрема порушення законів та звичаїв війни, геноцид, екоцид тощо, але й злочини проти громадської безпеки, зокрема – терористичні.

Список використаних джерел:

1. Луценко Ю. Щоб побороти тероризм Україні не обов'язково вводити воєнний стан. 26 липня 2014. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1369461-schob-poboroti-terorizm-ukrayini-ne-obovyazkovo-vvoditi-voynennyi-stand-yu-lutsenko>
2. Про боротьбу з тероризмом. Закон України № 638-IV від 20 березня 2003 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 25. ст. 180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>

3. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9>

4. Спецпроект: росія – держава-терорист. URL: <https://www.pravda.com.ua/cdn/cd1/terroriststate/>

5. Конфлікт на сході України: підходи до класифікації подій та кваліфікації злочинів. URL: http://justiceforthefuture.org.ua/uploads/MaterialDocument/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%9B%D0%86%D0%9A%D0%A2%20%D0%9D%D0%90%20%D0%A1%D0%A5%D0%9E%D0%94%D0%86%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%86%CC%88%D0%9D%D0%98_%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A5%D0%9E%D0%94%D0%98%20%D0%94%D0%9E%20%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%A4%D0%86%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%86%CC%88%20%D0%9F%D0%9E%D0%94%D0%86%D0%98%CC%86%20%D0%A2%D0%90%20%D0%9A%D0%92%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%A4%D0%86%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%86%CC%88%20%D0%97%D0%9B%D0%9E%D0%A7%D0%98%D0%9D%D0%86%D0%92__1620837259.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-27>

КВАЛІФІКУЮЧІ ОБТЯЖУЮЧІ ОЗНАКИ БЮДЖЕТНИХ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНИХ КОДЕКСАХ ПЕВНИХ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ

Шиян Дмитро Сергійович

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
юридичного факультету*

Національного університету «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя)

Шиян Ольга Юрївна

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
юридичного факультету*

Національного університету «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя)

З проголошенням незалежності Україна знаходиться на шляху розбудови громадянського суспільства, демократичної, соціальної та правової держави, інтеграції у Європейський Союз.